

EXPRESII INADECVATE ÎN EVALUAREA FRAUDEI ACADEMICE

Prof.Univ.Tudor Iclănzan

Consilier în Proprietate Industrială

Proprietatea Intelectuală, definește un sistem juridic complex. Orice abordare profesionistă a domeniului Proprietății Intelectuale impune mult discernământ în limbajul folosit. Limbajul public a consacrat însă deseori expresii care nu sunt adecvate unei analize profesioniste a fraudei academice. În unele situații se pot genera chiar confuzii ce conduc la dispute sterile.

1. Plagiatul nu este « furt intelectual ». ¹⁾

Plagiatul in sine este o fraudă. Utilizarea expresiei de « **furt intelectual** », deși foarte frecventă, se pare că este un stereotip nefericit preluat de la autori care, în cazul plagiatului, exersează mai degrabă aspectul emotional determinat de fraudă plagiatului decât cel al corectitudinii informației. Nici una din cele 18 definiții ale plagiatului din DEX-on line și mai ales nici una din definițiile profesionistilor nu introduc notiunea, presupus clarificatoare, de « furt intelectual ». Plagiatul este o noțiune asociată proprietății intelectuale, iar caracterizarea lui impune o abordare specifică acesteia.

Proprietatea intelectuală se referă la bunuri spirituale, în esență la informație și este diferită de proprietatea bunurilor materiale. Proprietatea materială are în vedere posesia bunurilor pe când proprietatea intelectuală are în vedere dreptul de autor prin confirmarea priorității în creația bunurilor spirituale. Proprietatea materială este consacrată la prima ei achiziție și este limitată, iar transmiterea ei o consumă. Dacă bunurile materiale pot fi furate și indică o deposedare, bunurile spirituale și în esență informația nu poate fi furată ea rămânând în totalitate în posesia autorului ei indiferent pe ce cale, legală sau frauduloasă, se transmite. **Informația exprimată în cuvinte, expresii, sau reprezentări nu poate fi furată.** Spre deosebire de proprietatea fizică a bunurilor materială proprietatea intelectuală decurge din idea de raritate. Creația intelectuală nu are însă limite. În acest context **expresia de « furt intelectual » este una inadecvată** și de fapt este o **expresie colocvială**, des folosită chiar și de specialiști, exprimând mai mult dezacordul și oprobiul public pentru fraudă prin plagiat. Într-o abordare metaforică, când un plagiator se substituie autorului, suntem tentați să spunem că-l « ucide ». Oare putem spune atunci că « plagiatul este o crimă intelectuală » ? Nu există « furt intelectual », sau « furt literar », cum nu există nici « furt industrial » sau « furt agricol », există pur și simplu furt (deposedare frauduloasă de un bun material).

¹⁾ În capitolul 1 o dezvoltare personală a ideii plagiatului ca « furt intelectual » din [1] pg.1

În realitate **plagiatul este o fraudă de tip impostură, înșelăciune sau minciună** și nu este cu nimic mai puțin reprobabilă ca furtul în sine. Plagiatul, ca fraudă (și nu numai în mediul academic), este marcat de grade diferite de gravitate și afectează mai mult publicul țintă, sau editura și mai puțin autorul care nu poate fi înșelat, dar i se uzurpează prioritatea emiterii informației și foarte probabil diminuarea eventuală a unor foloase convenite ca autor. Apelativul de «hoț», consecutiv celui de «furt intelectual», ar trebui înlocuit cu cel de «escroc», la fel de reprobabil ca și primul.

Plagiatul este definit în România prin **legea 206/2004 și prin codurile de etică ale mediului universitar și nu este identic cu contrafacerea**, formă penală a plagiatului, care este reglementată prin legea 8/1996, **legea drepturilor de autor**. Din păcate definiția plagiatului din legea 206/2004 este inadecvată domeniilor diferite de activitate (vezi lucrări din domeniul socio uman în raport cu cele din domeniul tehnic sau medical) și necorelată cu legea drepturilor de autor. Nici în această definiție nu este menționat «furtul intelectual». Plagiatul în sine este o fraudă și dacă se dorește ar putea fi mai potrivită asocierea « fraudă intelectuală » decât « furt intelectual ».

În practica din România plagiatul se produce în diferite forme, cu gravități diferite, este analizat și definit în multiple ipostaze, dar deseori argumentarea solidă este substituită de etichetări sau de dezbateri sterile contraproductive unei informări publice eficiente și clarificatoare. De altfel este sugestiv faptul că gravitatea furtului material este apărțiată prin cifrarea lui monetară (ex : s-au furat bijuterii în valoare de 10 000 lei), iar pentru gravitatea plagiatului se folosește de obicei doar un indicator irelevant (ex : număr de pagini plagate din total). Doar simpla etichetare de « plagiat » este insuficientă fiind necesară și o precizare a gradului de gravitate, care poate merge de la simpla « practică academică deficitară » până la plagiat cu incidență penală. Și în cazul furtului material, furtul unui sac de cartofi de către un om sărac și flămând nu este același lucru cu furtul unui microbuz școlar de către un interlop.

Frauda intelectuală exprimată prin plagiat este des invocată datorită facilităților oferite de programele de evaluare a similitudinilor și în foarte multe cazuri a dat în vileag profilul moral găunos a unor politicieni și universitari, dar sancțiunile administrative prevăzute de legea 206/2014, sau cele penale, de contrafacere, prevăzute de legea 8/1996 au fost mai mult episodice. Pe de altă parte comportări frauduloase de tipul fabricării rezultatelor, sau falsificarea datelor, mult mai nocive, dar mai greu de identificat decât plagiatul, au fost aproape ignorate.

2. « Autoplagiatul » o noțiune fără sens.²⁾

« **Autoplagiatul** », ca expresie, este fără sens și ea se substituie expresiei corecte, cea de « **publicare repetată** ». Expresia de « furt intelectual » asociată plagiatului devine de-a dreptul absurdă dacă dorim s-o extindem la autoplagiatură. Dacă acceptăm că plagiatul este un « furt intelectual » ne putem pune chiar întrebarea penibilă dacă autoplagiatură este « autofurt

intelectual ». Cum ar putea fura cineva de la el însuși ? Se pare că frenezia care a urmat descoperirii a numeroase plagiate datorită facilităților oferite de softurile de semnalare a similitudinilor (atenție nu « softuri antiplagiat » cum deseori se exprimă) a favorizat adoptarea, chiar de unii specialiști, a termenului inadecvat de « autoplăgiat » în locul celui real de « publicare repetată ». A prevalat aspectul emoțional dat de repulsia față de fraudă plagiatului. Este semnificativ faptul că Legea 206/2004, în prima versiune, definea ca fraudă intelectuală « publicarea repetată ». Nu exista « autoplăgiatul ». Apoi, fără o fundamentare concludentă, prin OG nr.28/2011, se substituie « publicarea repetată » cu « autoplăgiat » printr-o definiție penibilă. Astfel ajungem la situația în care legea 206/2004, care în prima ei versiune sancționa « publicarea repetată » când se evidențiază o tentativă de înșelăciune, devine brusc permisivă, « autoplăgierea » semnalată fiind de fapt acceptabilă. « Publicarea repetată » și nu « autoplăgiatul » este o practică academică admisă când este semnalată și există o motivație rațională, dar devine o practică academică deficitară sau chiar sancționabilă dacă nu este semnalată și se evidențiază o tentativă de înșelăciune. « Publicarea repetată » este o practica mai frecventă în mediile academice cu performanțe științifice modeste și oarecum era acceptată în anumite circumstanțe și semnalată, deoarece autorul manipula propriile informații și nu ale altuia, fraudulos preluate.

În realitate **plăgiatul este o fraudă de tip impostură, înșelăciune sau minciună**. Astfel ar fi nefiresc și denigrator ca pentru o reluare parțială și fără efecte a propriei anteriorități etichetarea socială să fie cea de « furt intelectual ». Câteva exemple ar putea ilustra situațiile foarte diferite în cazul « publicării repetate »

- Un autor preia, fără semnalare, 10 -30 % din propriile lucrări deja publicate și le inserează într-o nouă lucrare în care restul de 90-70% prezintă originalitate și interes pentru public. În fapt putem vorbi de o nouă lucrare datorită celor cuprinse în cele 90-70% părți originale. Autorul nu a preluat nimic de la altcineva ca atare discreditarea lui cu orice epitet negativ ar fi excesivă. Evident că semnalarea celor 10-30% preluări din lucrări anterioare ar fi dat semnalul unei rigori academice de dorit, dar încadrarea situației ca și fraudă, așa cum deja criticata Lege 206/2004 o prevede , este excesivă. Din punct de vedere al interesului public este o **lucrare utilă și acceptabilă** pentru elementele originale chiar dacă elementele de autoplăgiat o discreditează parțial. Este cazul multor teze de doctorat din domeniul științelor tehnice unde se cere realizarea și publicare unor lucrări premergătoare care să susțină apoi și să fundamenteze chiar teza de doctorat.

2) În capitolul 2 o dezvoltare personală a ideii « autoplăgiatului » din [1] pg.4

- Un autor publică o lucrare în care 50% sunt preluări nesemnificate din lucrările sale anterioare, iar restul de 50% sunt informații fără valoare, de utilitate publică indoielnică și lipsite de originalitate. În acest caz este evident că autorul a încercat să-și multiplice numărul de lucrări și să dea semnalul unei activități prolifică. Este evident că avem de a face cu o lucrare « repetat publicată » și care în mod normal ar trebui retrasă. Dacă dintr-o parte proporția de 50% reluări sunt semnificate în lipsa originalității și interesului public pentru restul de 50% putem considera că tentația « publicării repetate » rămâne valabilă în ciuda faptului că din punct de vedere al Legii 206/2004 autorul pare corect. Din punct de vedere al interesului public lucrarea este o « publicare repetată » și lipsită de utilitate.
- Un autor publică o carte sub un titlu și apoi o republică sub un alt titlu. Este evident o « **publicare repetată** » **grosolană** și merită cea mai negativă etichetare respectiv o sancțiune severă. În cazul republicării cărții cu menținerea titlului o corectă practică academică îl obligă să menționeze reeditarea și să motiveze necesitatea republicării. Problema justificării reeditării este și a editurii.

“Publicarea repetată” ca practică academică deficitară, iar în cazurile severe chiar fraudă, a fost favorizată de imaturitatea sistemelor de evaluare academică care pun în prim plan indicatori bibliometrici și grile de promovare în care numărul de lucrări este favorizat în detrimentul calității și relevanței lucrărilor realizate.

3. « Confeccionarea de rezultate » fraudă academică mai gravă decât plagiatul.

O fraudă științifică mult mai gravă decât plagiatul, sau autoplajiatul, o reprezintă « **confeccionarea de rezultate** », incriminată atât de Legea 206 /2004 cât și de Legea 1/2011 (Art.310). Această fraudă, mai rară și mai rafinată, se pare că a rămas în afara atenției generale atât în mediul academic cât și în spațiul mediatic al marelui public. Dacă pentru dovedirea plagiatului baza o constituie analiză informației cu softuri de similitudine, din ce în ce mai performante și mai accesibile, dovedirea fraudei prin « confeccionarea de rezultate » necesită investigații și analize mult mai profunde și care implică neapărat specialiști ai domeniului. Adesea aceste analize care necesită un volum considerabil de muncă pentru argumentarea fraudei se fac doar când efectul fraudei devine critic pentru o comunitate.

Plagiatul, chiar și cel intenționat, transmite publicului în general informații corecte sau chiar valoroase, dar substituind adevăratul autor cu un impostor. Informația retransmisă fraudulos este una valabilă. În cazul « confeccionării de rezultate » informația transmisă public este una neadevărată, viciată și posibil cu efecte toxice. Este motivul principal pentru care confeccionarea de rezultate este mai gravă decât plagiatul.

În România în ciuda numeroaselor semnalări ale plagiatelor mai mult sau mai puțin grave semnalarea fraudei de « confecționare a rezultatelor » este foarte rară și ignorată de marele public deși efectul acesteia este mult mai nociv ca cel al plagiatului. Unul din puținele cazuri rezolvate a fost invalidarea brevetului de invenție RO 130409 B1.

4. Despre plagierea rezultatelor.

Art. 310 din legea nr1/2011, legea educației naționale, prevede:

Constituie abateri grave de la bună conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară:

- a) *plagierea rezultatelor sau publicațiilor altor autori;*
- b) *confecționarea de rezultate sau înlocuirea rezultatelor cu date fictive;*
- c) *introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțare.*

Formularea de la alineatul a) de « **plagiere a rezultatelor** » are potențialul de a genera confuzie și dezbateri sterile. Ar fi fost suficient de clară și cuprinzătoare prin excluderea expresiei **rezultatelor** și deci să fie de forma a) *plagierea publicațiilor altor autori*. Din păcate plagierea rezultatelor este reluată și în definiția neadecvată dată plagiatului din Legea 206/2004.

Este foarte probabil ca legiuitorul să fi avut în vedere faptul că în domeniile umaniste și în special în cel literar sau artistic, prin **rezultat** s-ar înțelege opera în sine sau parte din ea. În alte domenii, dar în special în științele inginerești, «rezultatele» sunt o noțiune percepută ca fiind nu opera în sine, ci «datele» care definesc cantitativ și calitativ efectele unui raționament sau experiment. În domeniul Proprietății Intelectuale acestea nu pot fi atribuite cu titlu de proprietate, ci doar cu titlu de prioritate. De aceea într-un brevet de invenție «rezultatele» nu sunt revendicabile. Un cercetător, luând cunoștință de rezultatele obținute de un predecesor și comunicate într-un articol, își poate pune problema obținerii acelorași rezultate folosind mijloace și metode diferite. Va rezulta o lucrare științifică sau un brevet, evident diferite, iar citarea predecesorului pentru «rezultat» nu este decât recomandată [2],[3].

În final, în anexe, sunt redată câteva cazuri din jurisprudența Proprietății Intelectuale din care rezultă rolul important, cateodată chiar critic, al utilizării expresiilor corecte.

Bibliografie

1. Rughinis Cosima – Plagiatul : metafore, confuzii si drame . Contributors 15.12.2015
<https://www.contributors.ro/plagiatul-metafore-confuzii-drame/>
- 2 . Iclanzan Tudor -Combaterea plagiatului și exersarea excesivă a drepturilor de proprietate intelectuală în domeniul științelor tehnice- pg 39-40 Editura Politehnica, 2023 ISBN 978-606-35-0563-8

Disponibila gratuit in PDF de pe site-ul : <https://www.editurapolitehnica.upt.ro/ro/editura/download/category/9-carti-tehnico-stiintifice-cursuri-universitare>

3. Iclanzan Tudor – Plagiatul tezelor de doctorat. Intre suspiciune si verdict. Editura Politehnica, 2024 ISBN 978-606-35-0598-0

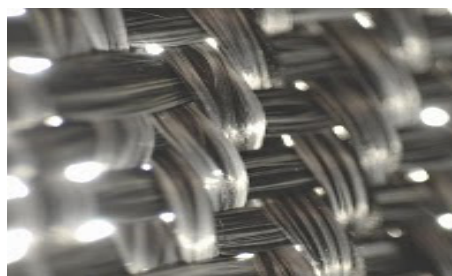
Disponibila gratuit in PDF de pe site-ul : <https://www.editurapolitehnica.upt.ro/ro/editura/download/category/9-carti-tehnico-stiintifice-cursuri-universitare>

ANEXE

Din jurisprudenta Proprietatii Intellectuale. Exemple de expresii inadecvate.

1. Tentatia utilizarii expresiei generice « Țesătură » cu scopul extinderii protectiei prin brevet in locul expresiei « Țesătură cu ochiuri »

*La société Compagnie Plastic Omnium est titulaire du brevet européen **EP 0 812 674** désignant la France. Ce brevet couvre à la fois un procédé pour réaliser une pièce en matière thermoplastique renforcée, une poutre de pare-chocs et un pare-chocs comprenant une telle poutre.*

La société Plastic Omnium a eu connaissance de ce que la société **Cadence Innovation** fabriquait et vendait au groupe PSA une poutre de renfort arrière destinée aux pare-chocs des véhicules Peugeot 407 et 806. Suite à une saisie-**contrefaçon** et des constats d'achat, elle a fait assigner la société Cadence en contrefaçon de son brevet.

Force est de constater que la revendication n°1 préconise de déposer dans le moule ouvert une feuille de renfort constituée par un tissé ou un non tissé de fibres de renfort mélangées à de la matière thermoplastique sans plus de précision quant aux caractéristiques de cette feuille de renfort. Or, il s'avère que n'importe quelle feuille de renfort constituée de fibres et de matière

thermoplastique ne permet pas d'obtenir le résultat visé, à savoir le **remplissage des cavités** secondaires du moule lors du fluage de la matière thermoplastique.

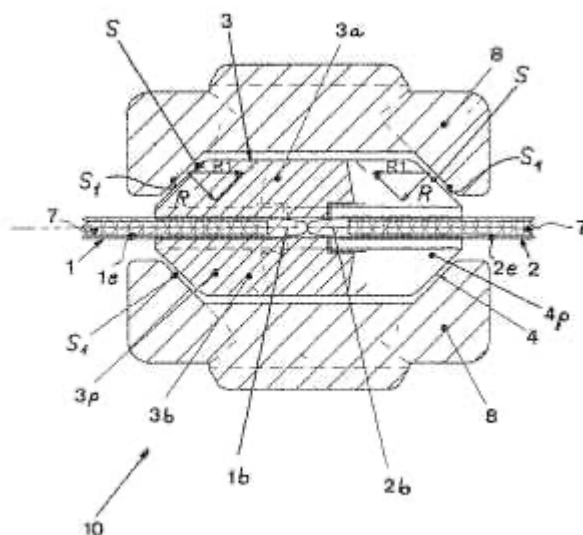
Il existerait donc des feuilles de renforcement se **laissant traverser par la matière plastique** (feuilles à structure ouverte) et d'autres qui ne le permettent pas (feuilles à structure fermée), des feuilles de renforcement mixtes ne pouvant être traversées par le flux de matière plastique et d'autres pouvant l'être. Il est donc nécessaire que la feuille de renfort mise en œuvre dans la revendication n°1 soit décrite dans ses caractéristiques pour pouvoir s'assurer de sa perméabilité à la matière thermoplastique.

A défaut de précision, le brevet couvre des feuilles de renfort qui ne permettent pas de mettre en œuvre la revendication n°1.

En vertu de l'article 138-1-b de la CBE, le brevet européen peut être déclaré nul s'il n'expose pas l'invention de façon suffisamment claire et complète pour qu'un homme du métier puisse l'exécuter.

Le TGI de Paris va annuler le brevet pour insuffisance de description.

2. T2451/09 : "soudées chimiquement" lundi 18 juillet 2011

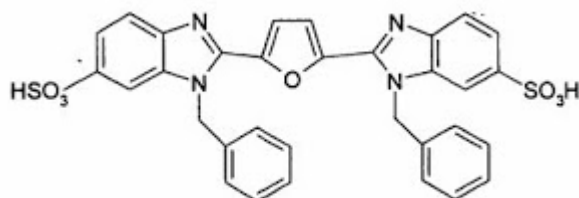
Le brevet en cause avait pour objet une fixation coulissante dans laquelle **deux rubans** (1,2) sont comprimés au moyen de dents (3,4) comportant des moitiés (3a, 4a, 3b, 4b), **"soudées chimiquement"** de sorte qu'elles adhèrent par liaison chimique" avec les couches extérieures des rubans.

Le terme "soudage chimique" n'est pas un terme standard. L'homme du métier (ingénieur spécialiste des matières plastiques) doit donc essayer de comprendre cette expression.

Il est connu de souder des matières plastiques, par application de chaleur. La juxtaposition, inhabituelle, avec l'adjectif "chimique" suggère une certaine interaction chimique. Le type de liaison chimique n'est pas précisé. L'homme du métier doit donc être capable de choisir les matériaux des dents et des couches extérieures et les conditions aptes à créer les liaisons chimiques requises. Or, il ressort d'un document reflétant les connaissances générales de l'homme du métier que l'on ne sait pas bien comment les élastomères adhèrent entre eux, par quel mécanisme (physique, chimique), encore moins quels matériaux produisent une liaison chimique. Les efforts nécessaires pour trouver les matériaux *ad hoc* vont bien au-delà d'essais de routine, et s'apparentent plus à un programme de recherche.

La Chambre décide en conséquence que l'invention n'est pas suffisamment décrite.

3.T1927/11 : « effet de synergie » mardi 29 mars 2016

La revendication 1 du brevet exigeait que les deux filtres UV de la composition soient présents "dans une proportion produisant une activité synergique au niveau des indices de protection solaire conférés (SPF)." La paragraphe 31 du brevet ajoutait en outre que l'effet de synergie devait être notable, substantiel et significatif. On admet communément qu'il y a synergie lorsque plusieurs facteurs agissant ensemble créent un effet plus grand que la somme des effets attendus s'ils avaient opéré indépendamment.

Pour la Chambre, il faut donc que l'homme du métier puisse, à la lecture du brevet et aidé de ses connaissances générales, établir que deux filtres UV produisent un effet synergique. Or, le brevet ne divulgue aucune méthode de mesure visant à établir que deux filtres produisent un effet synergique, ni ne définit cette notion de synergie. Faute de pouvoir caractériser l'effet de synergie revendiqué, l'homme du métier ne peut exécuter l'invention.